

ความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาท

Karma beliefs and the effects of karma According to the doctrine in Theravada Buddhism

แม่ชีจำเรียง กำเหนิดโทน ^๑

บทคัดย่อ

หลักคำสอนในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม เป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญมาก จัดเป็นวิชาการศึกษาหาความรู้ตามคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เพราะเป็นหลักธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ และคติความเป็นไปของชีวิตในภพภูมิต่างๆ และในภพชาติของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายต้องเกิดเวียนว่ายตามเกิดเป็นไปตามเจตนากรรมที่ได้ทำไว้ ในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคปัจจุบัน โดยที่คนในสังคมเข้าใจหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเรื่องของกฎแห่งกรรม ซึ่งคำสอนสอนไม่ให้กระทำในสิ่งที่เบียดเบียนกัน ทั้งทางร่างกาย จิตใจและชีวิตทรัพย์สินของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมทุกระดับชั้น การบริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาจะเน้นการอบรมจิตสำนึก และการประพฤติปฏิบัติของคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมให้มีความเอื้อเฟื้อมีเมตตาต่อกัน

คำสำคัญ: ๑. กรรมและผลของกรรม ๒. พระพุทธศาสนาเถรวาท

Abstract

The doctrine of karma and the effect of karma is a doctrine in Buddhism which is very important organized as an academic study for knowledge in accordance with Buddhist teachings because it is a principle that is relevant to human life and the motto of life in various regions. And in the realm of humans and animals all have to swim according to their will. In living in modern

^๑ อาจารย์พิเศษ คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

society in which the society understands the Buddhist doctrine of the law of karma Which teachings do not teach to do things that encroach on one another both the physical, mental, and human life belonging to each other in every level of society. The academic service in Buddhism focuses on the training of consciousness. And the behavior of people who live together in society to be generous, kind to one another

Keywords: 1. Karma and karma effect 2. Theravada Buddhism

บทนำ

บทความนี้จึงเสนอประเด็นที่สำคัญคือ เรื่องของกรรมและการให้ผลของกรรมตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาท พระพุทธศาสนาได้แบ่งกรรมออกเป็นหลายประเภทและแตกต่างกันออกไปในแต่ละระดับกรรมและการให้ผลของกรรม ชีวิตของคนเราที่เป็นไปในโลกปัจจุบันนี้ ย่อมมีปัญหาให้ขบคิดกันอยู่เสมอทุกยุคทุกสมัย สมัยใดมีผู้รู้แจ้งเห็นจริงในชีวิตเกิดขึ้น ก็เป็นเหตุให้ชาวโลกดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องได้ การอุบัติเกิดขึ้นของท่านผู้รู้ทั้งหลายจึงเสมือนดวงประทีปที่ลุกโชติช่วงขึ้นในความมืดมนอนธกาลให้ชาวโลกได้รับรู้เห็นสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะอุบัติขึ้นมาในโลกนั้น ชาวโลกได้พากันดิ้นรนแสวงหาทางที่จะพ้นทุกข์ ต่างก็พากันปฏิบัติไปตามความเห็นของตน พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหนึ่งที่เกิดขึ้นท่ามกลางลัทธิทั้งหลาย สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ตรัสรู้ธรรมเองโดยชอบ ทรงตรัสสอนให้ชาวโลกได้ทราบถึงกฎแห่งความเป็นจริงของชีวิต ไม่มีผู้ใดสร้างขึ้นแต่เป็นกระบวนการของชีวิตเป็นไปตามกฎแห่งกรรม พระพุทธองค์จึงได้รับการขนานพระนามว่า กรรมวาที เพราะพระพุทธองค์สอนเรื่องกรรม ทุกชีวิตมีอิสระในการกระทำ กฎแห่งกรรมจึงเป็นกฎที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจ

ตามธรรมชาติของจิตย่อมไม่ตั้งใจแต่จะกระทำกรรมชั่ว เหมือนกระแสน้ำย่อมไหลไปสู่ที่ต่ำ ส่วนการกระทำกรรมดีนั้นเป็นของยากอย่างยิ่ง เหมือนการทวนกระแสน้ำ ต้องใช้ความพยายามมาก ปัจจุบันนี้มีเหตุปัจจัยยั่วเย้าให้กระทำกรรมชั่วมากมาย ความละอายต่อบาป ความเกรงกลัวต่อบาป ความเมตตากรุณาต่อกันก็เสื่อมไปตามลำดับ ฉะนั้นเรื่องการศึกษาถึงกรรมและการให้ผลของกรรมตามหลักคำสอนในพุทธปรัชญาเถรวาท จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเรื่องให้ความรู้ความเข้าใจทางจิตใจแก่มนุษย์ ความฉลาดในกฎแห่งกรรมนี้แหละ ที่จะทำให้มนุษย์ละเว้นจากความชั่ว หันมาประพฤติกรรมดี อันจะเป็นประโยชน์และความสุขของมนุษย์

อำนาจอันยิ่งใหญ่แห่งกรรม ความว่า คำว่า “กรรม” ในพระพุทธศาสนาเป็นคำที่มีความหมายเป็นกลาง หมายถึง การกระทำไม่เจาะจงบ่งเป็นการกระทำที่ไม่ดีอันเป็นกรรมที่ไม่ดี เป็นบาปกรรม หรือเป็นอกุศลกรรม และไม่เจาะจงบ่งเป็นการกระทำที่ดีอันเป็นกรรมที่ดี เป็นบุญกรรมหรือเป็นกุศลกรรม คำว่า “กรรม” นั้นทั่วไปใช้ในความหมายว่า ความไม่ดี เช่นเดียวกับคำว่าบาปกรรมและอกุศลกรรม จึงเท่ากับทั่วไปใช้คำว่า “กรรม” เป็นคำย่อของกรรมไม่ดี คือ บาปกรรมหรืออกุศลกรรม อำนาจของกรรมทั้งใหญ่ยิ่ง ทั้งลึกลับ

ยากที่สามัญชนทั้งหลายจะเข้าใจได้เองแท้ แต่แม้ผู้ใดจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจก็ตาม ย่อมไม่พ้นผลของกรรมที่ตนกระทำแล้ว ทำกรรมดีได้จักได้ผลของกรรมดีนั้น ทำกรรมไม่ดีได้ จักได้รับผลของกรรมไม่ดีนั้นแน่นอนเสมอไป ผลที่เกิดแต่กรรมใด ย่อมตรงกับกรรมที่เป็นเหตุแห่งผลนั้นเสมอ เช่น ความขี้โรคย่อมเกิดแต่ความเบียดเบียน ความขี้โรคเป็นผลอันตรงกับกรรมที่เป็นเหตุ คือ ความเบียดเบียน ความเบียดเบียน เป็นการทำให้เกิดความไม่เป็นสุข ความขี้โรคก็เป็นความไม่สุข ผู้ทำเหตุ คือ ความเบียดเบียนก็ย่อมได้รับผลเป็นผู้ขี้โรค ผลย่อมตรงต่อเหตุเสมอ

กรรม คือการกระทำ วิเคราะห์ว่า “กรรม” การกระทำคือกรรม การกระทำนั้นแหละเป็นตัวกรรม ไม่ได้จำกัดว่าเป็นการกระทำดีหรือชั่วกรรมจึงเป็นคำกลางๆ การกระทำที่ปรากฏออกมาได้ ต้องอาศัยเจตนาที่เกิดขึ้นภายในจิตเป็นเหตุ พระพุทธองค์ตรัสว่า “เจตนาหิ ภิกขเว กัมมํ วทามิ เจตยิตฺวา กัมมํ กโรติ กาเยน วาจาเยน มนสา” แปลว่าภิกษุทั้งหลายเรากล่าวว่า เจตนาเป็นตัวกรรม สัตว์ที่กระทำกรรมด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ ย่อมมีการปรุงแต่งคิดนึกก่อนแล้วจึงทำ เมื่อเจตนาเกิดขึ้นภายในจิตที่เป็นฝ่ายอกุศล เรียกว่าอกุศลกรรม เมื่อเจตนาเกิดขึ้นภายในจิตที่เป็นฝ่ายกุศล เรียกว่ากุศลกรรม เมื่อเจตนาเกิดขึ้นแล้วย่อมเป็นเหตุให้เกิดการกระทำกรรม และการกระทำกรรมนี้มีอยู่ ๓ ทางคือ การกระทำทางกาย เรียกว่า กายกรรม การกระทำทางวาจา เรียกว่า วจีกรรม การกระทำทางใจ เรียกว่า มโนกรรม กรรมจึงเป็นเรื่องของเหตุผลแต่เหตุเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมมีผล กรรมนี้เป็นกฎสากลแก่สรรพสัตว์ทุกถ้วนหน้าที่มีอยู่ในในวัฏจักรนี้ เรื่องของ

กรรมนี้จึงมิได้จำกัดแต่ในพระพุทธศาสนาเท่านั้น มีทั่วไปแก่สรรพสัตว์โดยไม่จำกัด ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไรก็ตาม เมื่อกระทำกรรมดีแล้วย่อมได้รับผลดี และตรงกันข้ามถ้าทำกรรมชั่วแล้วย่อมได้รับผลชั่วแห่งการกระทำนั้น เพราะการกระทำอย่างนั้นเป็นการลงโทษตัวเอง เช่น การเบียดเบียนคนอื่นสัตว์อื่นให้เดือดร้อน ก็เป็นการเบียดเบียนตนเองให้เดือดร้อนด้วย สร้างความทุกข์ให้แก่ผู้อื่นสัตว์อื่น ก็เท่ากับสร้างความทุกข์ให้แก่ตัวเราด้วย พระพุทธศาสนาสอนว่า ความทุกข์ในโลกนั้นเป็น กัมมิกะ คือเป็นผลของกรรมหรือการกระทำโดยตรง เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์เอง ไม่ใช่โดยการแทรกแซงของพระเจ้าพระองค์ใด พระองค์หนึ่ง พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “กัมมํ สตฺเต วิภชฺชติ ยทฺธิ ทินฺนปฺปณฺีตตา” กรรมย่อมจำแนกสัตว์ กรรมนี้เองที่ตกแต่งรูปร่างของสัตว์ให้ปรากฏในลักษณะต่างกันออกไปโดยมิได้ตั้งใจในปัจจุบัน รูปร่างของเราที่เป็นเช่นนี้จึงเป็นเรื่องของกรรมในอดีตตกแต่งมาให้ มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ทุกชีวิตที่อุบัติขึ้น จึงต้องอยู่ในลักษณะเป็นผู้รับผลแห่งกรรมในอดีต ความทุกข์หรือความสุขก็ตาม เป็นวิบากหรือเป็นผลของกรรมทั้งนั้น คนที่เกิดมามีความสุขในปัจจุบัน เพราะกุศลกรรมในอดีตส่งผล คนที่เกิดมาไม่มีความสุขในปัจจุบัน เพราะอกุศลกรรมในอดีตส่งผล ดังนั้น กรรมนั้นก็คือตัวเจตนาเจตสิก ธรรมชาติของเจตนาเจตสิกนี้ทำหน้าที่อย่างไร ผลจึงปรากฏขึ้นมาได้ไม่สูญหายไป ตามสภาพของสังขารธรรมนั้น การงานต่างๆที่เกี่ยวข้องด้วยกาย วาจา ใจจะสำเร็จลงได้ก็ต้องอาศัยจิตเจตสิกเป็นผู้ควบคุมเจตนาเจตสิกนี้ทำหน้าที่สองอย่าง คือ ๑) สังขารานกิจ ทำหน้าที่ปรุงแต่งให้สำเร็จกิจในระหว่างการเกิดขึ้นพร้อมกับสัมปยุตธรรม จึงเกิดการกระทำทางกาย วาจา

และใจขึ้น ๒) พิษนิทานกิจ ทำหน้าที่เพาะพืชพันธุ์ไว้ เมื่อกุศลเจตนาอกุศลเจตนาเกิดขึ้นและดับไป เจตนาอันเป็นตัวกรรมนี้ยังมีอำนาจส่งผลให้ปรากฏเกิดขึ้นในภายหลังอีก เรียกว่ากุศลกรรมอกุศลกรรม เมื่อกรรมดีก็ตาม กรรมชั่วก็ตาม ย่อมมีผลสนองเช่นนี้ ทุกคนจึงควรมุ่งหน้าประกอบแต่กรรมดีละเว้นจากกรรมชั่ว

กรรมและการให้ผลของตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น เพราะว่าชีวิตของเราที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันนี้ และในฐานะที่เราเป็นชาวพุทธก็มีมัสสกาตัสสกา คือ มีความเชื่อในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม เชื่อว่าชีวิตความเป็นอยู่ย่อมไปตามกรรมที่เราได้กระทำกันไว้ในอดีตกรรม หมายถึงการกระทำที่เกี่ยวกับกาย วาจา ใจทั้งทางดีและไม่ดี การกระทำกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ผลของกรรมไม่สูญหายไปไหนย่อมส่งผลแก่ผู้กระทำกรรม เพราะว่าชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกฎแห่งกรรม

ภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงกรรมทั้งใหม่และเก่า ความดับแห่งกรรม และปฏิบัติอันเป็นเครื่องให้ถึงความดับแห่งกรรม ท่านทั้งหลายจงฟังจงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว ภิกษุทั้งหลาย ก็กรรมเก่าเป็นไฉน จักขุอันบัณฑิตพึงเห็นว่าเป็นกรรมเก่า อันปัจจัยทั้งหลายปรุงแต่งแล้ว สำเร็จด้วยเจตนา เป็นที่ตั้งแห่งเวทนา ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้นลิ้น ทางกายทางใจอันบัณฑิตพึงเห็นว่าเป็นกรรมเก่า อันปัจจัยปรุงแต่งแล้ว สำเร็จด้วยเจตนา เป็นที่ตั้งแห่งเวทนาภิกษุทั้งหลาย นี้เราเรียกว่ากรรมเก่า ภิกษุทั้งหลาย ก็กรรมใหม่เป็นไฉน กรรมที่บุคคลทำด้วยกาย วาจา ใจ ในบัดนี้ นี้เราเรียกว่ากรรมใหม่ ก็ความดับแห่งกรรมเป็นไฉน นิโรธที่ถูกต้องวิมุตติ เพราะความดับแห่งกายกรรม วลีกรรม

มโนกรรม นี้เราเรียกว่า ความดับแห่งกรรม ปฏิบัติอันเป็นเครื่องให้ถึงความดับแห่งกรรมเป็นไฉน อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ คือ สัมมาทิฐิ ๑ สัมมาสังกัปปะ ๑ สัมมาวาจา ๑ สัมมากัมมันตะ ๑ สัมมาอาชีวะ ๑ สัมมาวายามะ ๑ สัมมาสติ ๑ สัมมาสมาธิ ๑ ภิกษุทั้งหลาย ปฏิบัติอันเป็นเครื่องให้ถึงความดับกรรม ภิกษุทั้งหลาย กรรมเก่า กรรมใหม่ ความดับแห่งกรรม และปฏิบัติอันเป็นเครื่องให้ถึงความดับกรรม เราได้แสดงแล้วแก่ท่านทั้งหลายด้วยประการดังนี้แล กิจใดแลอันเราผู้ศาสนา ผู้แสวงหาประโยชน์เกื้อกูล ผู้อนุเคราะห์แก่สาวกทั้งหลาย พึงทำกิจนั้นเราทำแล้วเพราะอาศัยความอนุเคราะห์ ภิกษุทั้งหลาย นั้นโคเนไม้ นั้นเรือนว่างเปล่า เธอทั้งหลายจงพยายาม อย่าประมาท อย่าได้เป็นผู้มีความเดือดร้อนใจในภายหลัง นี้เป็นอนุศาสน์ของเราเพื่อเธอทั้งหลาย

ภิกษุทั้งหลาย เราไม่รู้แล้ว ย่อมไม่กล่าวความสิ้นสุดแห่งกรรมที่สัตว์ตั้งใจกระทำสั่งสมขึ้น ก็วิบากนั้นแล อันสัตว์ผู้ทำพึงได้ส่วยในปัจจุบัน (ทิฏฐุธรรมเวทนียะ) ในอัตภาพถัดไป (อุปปชชเวทนียะ) หรือในอัตภาพต่อๆ ไป(อปปราปรเวทนียะ) ภิกษุทั้งหลาย เราไม่รู้แล้ว ย่อมไม่กล่าวการกระทำที่สุดทุกข์แห่งกรรมที่สัตว์ตั้งใจกระทำสั่งสมขึ้น ในข้อนั้น ความวิบัติอันเป็นโทษแห่งการงานทางกาย ๓ อย่าง มีความตั้งใจเป็นอกุศล ย่อมมีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก ความวิบัติอันเป็นโทษแห่งการงานทางวาจา ๔ อย่าง มีความตั้งใจเป็นอกุศล ย่อมมีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก ความวิบัติอันเป็นโทษแห่งการงานทางใจ ๓ อย่าง มีความตั้งใจเป็นอกุศล ย่อมมีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก

โทษการทำงานทางกาย ๓ อย่าง

ภิกษุทั้งหลาย ความวิบัติอันเป็นแห่งโทษการทำงานทางกาย ๓ อย่าง มีความตั้งใจเป็นอกุศล ย่อมมีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก อย่างไร ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ผู้หยาบช้ำ มีมือชุ่มด้วยโลหิต ตั้งอยู่ในการฆ่าและการทุบตี ไม่มีความเอ็นดูในสัตว์มีชีวิตทั้งปวง ๑ เป็นผู้ลักทรัพย์คือถือเอาวัตถุอันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจแห่งผู้อื่นของบุคคลอื่น ซึ่งอยู่ในบ้านหรืออยู่ในป่า ที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยจิตเป็นขโมย ๑ เป็นผู้ประพฤตินิโคตในกามคือเป็นผู้ประพฤติกองในสตรีที่มารดารักษา บิดารักษา พี่ชายน้องชายรักษาพี่สาวน้องสาวรักษา ญาติรักษา ธรรมรักษา ผู้มีสามี ผู้มีอาชญาโดยรอบโดยที่สุดแม่สตรี ผู้มีบุรุษคลั่งแล้วด้วยพวงมลัย ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความวิบัติอันเป็นโทษแห่งการทำงานทางกาย ๓ อย่าง มีความตั้งใจเป็นอกุศล ย่อมมีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก อย่างนี้

โทษแห่งการทำงานทางวาจา ๔ อย่าง

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความวิบัติอันเป็นโทษแห่งการทำงานทางวาจา ๔ อย่างมีความตั้งใจเป็นอกุศล ย่อมมีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก อย่างไร ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้พูดเท็จ คือ เขาอยู่ในสภา ในบริษัท ในท่ามกลางญาติ ในท่ามกลางเสนา หรือในท่ามกลางแห่งราชสกุล ถูกผู้อื่นนำไปเป็นพยานซักถามว่า มาเกิดบุรุษผู้เจริญ ท่านรู้สิ่งใดจงพูดสิ่งนั้น บุคคลนั้นเมื่อไม่รู้กล่าวว่ามี หรือเมื่อรู้ก็กล่าวว่ามี เมื่อไม่เห็นก็กล่าวว่ามี หรือเมื่อเห็นก็กล่าวว่ามี เห็นเป็นผู้กล่าวเท็จทั้งรู้ เพราะเหตุแห่งผู้อื่นบ้าง เพราะเหตุ

เห็นแก่อำสเลิศน้อยบ้าง ด้วยประการดังนี้ ๑ เป็นผู้พูดล่อเสียด คือ ฟังข้างนี้แล้วไปบอกข้างโน้น เพื่อทำลายคนหมู่นี้ หรือฟังข้างโน้นแล้วมาบอกข้างนี้ เพื่อทำลายคนหมู่นี้ ยุยงคนทั้งหลายผู้สามัคคีกันให้แตกกันหรือส่งเสริมคนทั้งหลายผู้แตกกันแล้ว ชอบความแยกกัน ยินดีความแยกกัน เพลิดเพลินในความแยกกันกล่าวแต่คำที่ทำให้แยกกัน ๑ เป็นผู้พูดคำหยาบ คือ กล่าววาจาที่หยาบคายกล้าแข็ง เตือดร้อนผู้อื่น เสียดสีผู้อื่น ใกล้เคียงต่อความโกรธ ไม่เป็นไปเพื่อสมาธิ ๑ เป็นผู้พูดเพื่อเจ้อคือ กล่าวไม่ถูกกาล กล่าวไม่จริง กล่าวไม่อิงอรรถไม่อิงธรรมไม่อิงวินัย กล่าววาจาที่ไม่มีหลักฐาน ไม่มีที่อ้างอิง ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ โดยกาลอันไม่ควร ๑ ภิกษุทั้งหลาย ความวิบัติอันเป็นโทษแห่งการทำงานทางวาจา ๔ อย่าง มีความตั้งใจเป็นอกุศล ย่อมมีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก อย่างนี้

โทษแห่งการทำงานทางใจ ๓ อย่าง

ภิกษุทั้งหลาย ความวิบัติอันเป็นโทษแห่งการทำงานทางใจ ๓ อย่าง มีความตั้งใจเป็นอกุศล ย่อมมีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก อย่างไร ภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้อยากได้ของผู้อื่น คือ อยากได้วัตถุอันเป็นเครื่องอุปกรณ์แก่ทรัพย์เครื่องปลื้มใจแห่งผู้อื่นของบุคคลอื่นว่า ไฉนหนอวัตถุอันเป็นเครื่องอุปกรณ์แก่ทรัพย์เครื่องปลื้มใจแห่งผู้อื่นของบุคคลอื่นพึงเป็นของเราดังนี้ ๑ เป็นผู้มิจฉิตคิดปองร้ายคือ มีความดำริในใจอันชั่วร้ายว่า ขอสัตว์เหล่านี้จงถูกฆ่า จงถูกทำลาย จงขาดสูญ จงพินาศ หรืออย่าได้เป็นแล้ว ดังนี้ ๑ เป็นผู้มีความเห็นผิด คือ มีความเห็นอันวิปริตว่า ทานที่ให้แล้วไม่มีผล การเช่นสรวงไม่มีผล การบูชาไม่มีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่บุคคลทำดีทำชั่ว

ไม่มี โลกนี้ไม่มี โลกหน้าไม่มี มารดาไม่มี บิดาไม่มี สัตว์
ผู้เป็นอุปมาดิเกะไม่มี สมณพราหมณ์ผู้ดำเนินไปโดยชอบ
ผู้ปฏิบัติชอบ ผู้ทำโลกนี้และปรโลกให้แจ้งชัดด้วย
ปัญญาอันยิ่งด้วยตนเองแล้ว สอนผู้อื่นให้รู้ตาม ไม่มีใน
โลก ดังนี้ ๑ ตูกรภิกษุทั้งหลาย ความวิบัติอันเป็นโทษ
แห่งการงานทางใจ ๓ อย่าง มีความตั้งใจเป็นอกุศล
ย่อมมีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก อย่างนี้

ภิกษุทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลาย เมื่อตายไป
ย่อมเข้าถึงอบาย ทูคติวินิบาต นรก เพราะเหตุแห่งความ
วิบัติอันเป็นโทษแห่งการงานทางกาย ๓ อย่างอันมีความ
ตั้งใจเป็นอกุศล เพราะเหตุแห่งความวิบัติอันเป็นโทษ
แห่งการงานทางวาจา ๔ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นอกุศล
หรือเพราะเหตุแห่งความวิบัติอันเป็นโทษแห่งการงาน
ทางใจ ๓ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นอกุศล ภิกษุทั้งหลาย
เปรียบเหมือนแก้วมณี ๔ เหลี่ยมที่บุคคลโยนขึ้น ข้างบน
ตกลงมาทางเหลี่ยมใดๆ ก็ย่อมตั้งอยู่ตามเหลี่ยมที่ตั้ง
ลงมานั้นนั่นเองฉันใด สัตว์ทั้งหลาย เมื่อตายไป อมเข้า
ถึงอบาย ทูคติ วินิบาต นรก เพราะเหตุแห่งความวิบัติ
อันเป็นโทษแห่งการงานทางกาย ๓ อย่าง อันมีความ
ตั้งใจเป็นอกุศล เพราะเหตุแห่งความวิบัติอันเป็นโทษ
แห่งการงานทางวาจา ๔ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นอกุศล
หรือเพราะเหตุแห่งความวิบัติอันเป็นโทษแห่งการงาน
ทางใจ ๓ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นอกุศล ฉะนั้น
เหมือนกัน

ภิกษุทั้งหลาย เราไม่รู้แล้ว ย่อมไม่กล่าวความ
สิ้นสุดแห่งกรรมที่สัตว์ตั้งใจกระทำสั่งสมขึ้น ก็วิบาก
นั้นแล ย่อมเกิดในปัจจุบัน ในอรรถภาพถัดไปหรือในอรรถ
ภาพต่อๆ ไป ภิกษุทั้งหลายเราไม่รู้แล้ว ย่อมไม่กล่าวการ
ทำที่สุดทุกข์แห่งกรรมที่สัตว์ตั้งใจกระทำสั่งสมขึ้น ตูกร
ภิกษุทั้งหลาย ในข้อนั้นสมบัติแห่งการงานทางกาย ๓

อย่าง มีความตั้งใจเป็นอกุศล ย่อมมีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็น
วิบาก สมบัติแห่งการงานทางวาจา ๔ อย่าง มีความตั้งใจ
เป็นอกุศล ย่อมมีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก สมบัติแห่ง
การงานทางใจ ๓ อย่าง มีความตั้งใจเป็นอกุศล ย่อมมีสุข
เป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก

สมบัติแห่งการงานทางกาย ๓ อย่าง

ภิกษุทั้งหลาย ก็สมบัติแห่งการงานทางกาย
๓ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นอกุศล มีสุขเป็นกำไร
มีสุขเป็นวิบาก อย่างไร ภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคน
ในโลกนี้ ละการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์
วางทัณฑะ วางศาสตรา มีความละอาย มีความเอ็นดู
มีความกรุณาหวังประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งปวง ๑
ละการลักทรัพย์ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ไม่ถือเอาวัตถุ
เป็นอุปกรณ์แก่ทรัพย์เครื่องปลื้มใจแห่งผู้อื่นของบุคคล
อื่น อันอยู่ในบ้าน หรืออยู่ในป่า ที่เจ้าของมิได้ให้ ด้วยจิต
เป็นขโมย ๑ ละการประพฤติผิดในกาม เว้นขาดจากการ
ประพฤติผิดในกาม ไม่ถึงความประพฤติล่วงในสตรีที่
มารดา รักษา บิดา รักษา พี่ชายน้องชายรักษา พี่สาวน้อง
สาวรักษา ญาติรักษา ธรรมรักษา มีสามี มีอาชญาโดย
รอบโดยที่สุดแม้สตรีที่บุรุษคล้องแล้วด้วยพวงมาลัย
๑ สมบัติแห่งการงานทางกาย ๓ อย่าง อันมีความตั้งใจ
เป็นอกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบากอย่างนี้

สมบัติแห่งการงานทางวาจา ๔ อย่าง

ภิกษุทั้งหลาย ก็สมบัติแห่งการงานทางวาจา ๔
อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นอกุศล ย่อมมีสุขเป็นกำไร มีสุข
เป็นวิบาก อย่างไร ภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้
ละการพูดเท็จ เว้นขาดจากการพูดเท็จ เขาอยู่ในสภ

ในบริษัท ในท่ามกลางญาติ ในท่ามกลางอำมาตย์ หรือในท่ามกลางราชสกุลถูกผู้อื่นนำไปเป็นพยาน ซักถามว่า มาเถิดบรูษผู้เจริญ ท่านรู้สิ่งใดจงกล่าวสิ่งนั้น บุคคลนั้นเมื่อไม่รู้ก็บอกว่าไม่รู้ หรือเมื่อรู้ก็บอกว่ารู้ เมื่อไม่เห็นก็บอกว่าไม่เห็น หรือเมื่อเห็นก็บอกว่าเห็น ไม่เป็นผู้พูดเท็จทั้งรู้ เพราะเหตุแห่งตนบ้าง เพราะเหตุแห่งผู้อื่นบ้าง หรือเพราะเหตุเห็นแก่อำมิสเล็กน้อยบ้าง ๑ ละคำส่อเสียด เว้นขาดจากคำส่อเสียด ไม่ฟังข้างนี้ แล้วไปบอกข้างโน้น เพื่อทำลายคนหมู่นี้ หรือฟังข้างโน้น แล้วไม่มาบอกข้างนี้ เพื่อทำลายคนหมู่นี้เป็นผู้สมานคนที่แตกกันแล้วบ้าง ส่งเสริมคนที่สามัคคีกันแล้ว ชอบคนดีที่พร้อมเพรียงกัน ยินดีในคนดีพร้อมเพรียงกัน เพลิดเพลินในคนดีพร้อมเพรียงกัน กล่าววาจาที่ทำให้คนพร้อมเพรียงกัน ๑ ละคำหยาบ เว้นขาดจากคำหยาบ กล่าววาจาที่ไม่มิโทษ เพราะหูชวนให้รัก จับใจ เป็นของชาวเมือง คนส่วนมากรักใคร่พอใจ ๑ ละคำเพ้อเจ้อ เว้นขาดจากคำเพ้อเจ้อ พูดถูกกาล พูดแต่คำที่เป็นจริง พูดอิงอรรด อิงธรรมอิงวินัย พูดแต่คำที่มีหลักฐาน มีที่อ้างอิง มีที่กำหนด ประกอบด้วยประโยชน์โดยกาล อันควร ๑ ภาษุ์ทั้งหลาย สมบัติแห่งการงานทางวาจา ๔ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นกุศล ย่อมมีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก อย่างนี้

สมบัติแห่งการงานทางใจ ๓ อย่าง

ภาษุ์ทั้งหลาย ก็สมบัติแห่งการงานทางใจ ๓ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นกุศล ย่อมมีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก อย่างไร ดูกรภาษุ์ทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ไม่ย่อภาคใจของผู้อื่น ไม่ย่อภาคใจวัตถุอันเป็นอุปการณแก่ทรัพย์เครื่องปลื้มใจแห่งผู้อื่น

ของบุคคลอื่นว่า โฉนหนอ วัตถุที่เป็นอุปการณแก่ทรัพย์เครื่องปลื้มใจแห่งผู้อื่นของบุคคลอื่นพึงเป็นของเรา ๑ เป็นผู้ไม่มีจิตคิดปองร้าย ไม่มีความด่ารีในใจอันชั่วร้ายว่า ขอสัตว์เหล่านี้จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่มีความมุ่งร้ายกัน ไม่มีทุกข์ มีสุขรักษาตนเถิด ๑ เป็นผู้มีความเห็นชอบ มีความเห็นไม่วิปริตว่า ทานที่ให้แล้วมีผล การเช่นสร้างมีผล การบูชาผู้มีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่บุคคลทำดีทำชั่วมีอยู่ โลกนี้มีอยู่ โลกหน้ามีอยู่ มารดามีอยู่บิดามีอยู่ สัตว์ทั้งหลายผู้เป็นอุปปาติกะมีอยู่ สมณพราหมณ์ผู้ดำเนินไปโดยชอบผู้ปฏิบัติชอบ ผู้ทำโลกนี้และโลกหน้าให้แจ้งชัดด้วยปัญญาอันยิ่งด้วยตนเองแล้ว สอนผู้อื่นให้รู้ตามมีอยู่ในโลก ๑ ดูกรภาษุ์ทั้งหลาย สมบัติแห่งการงานทางใจ ๓ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นกุศล ย่อมมีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบากอย่างนี้แล

ภาษุ์ทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลาย เมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะเหตุแห่งสมบัติแห่งการงานทางกาย ๓ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นกุศล เพราะเหตุแห่งสมบัติแห่งการงานทางวาจา ๔ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นกุศล หรือเพราะเหตุแห่งสมบัติแห่งการงานทางใจ ๓ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นกุศล ภาษุ์ทั้งหลาย เปรียบเหมือนแก้วมณี ๔ เหลี่ยม ที่บุคคลโยนขึ้นข้างบน ตกลงมาทางเหลี่ยมใดๆ ก็ย่อมตั้งอยู่ตามเหลี่ยมที่ตั้งลงมานั้นเอง ฉนใด สัตว์ทั้งหลาย เมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะเหตุแห่งสมบัติแห่งการงานทางกาย ๓ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นกุศล เพราะเหตุแห่งสมบัติแห่งการงานทางวาจา ๔ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นกุศล หรือเพราะเหตุแห่งสมบัติแห่งการงานทางใจ ๓ อย่าง อันมีความตั้งใจเป็นกุศล ฉนนั้นเหมือนกัน

ความหมายของกรรมตามหลักคำสอนใน พระพุทธศาสนา

เมื่อกล่าวถึงเรื่องกรรมการกระทำที่เกิดขึ้นทางกาย ทางวาจา และทางใจ อันเป็นฝักุศลกรรมและอกุศลกรรมแล้ว ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่สอนให้พุทธบริษัทได้ทราบเข้าใจถึงกฎแห่งกรรมหรือกฎแห่งความจริงของชีวิตที่เกิดจากการกระทำ ซึ่งเป็นกระบวนการชีวิตของสัตว์ทั้งหลายต้องเป็นไปตามสิ่งที่ตนกระทำและรับผลของการกระทำนั้น

ความหมายของ “กรรม” ตามที่ปรากฏอยู่ในพระพุทธศาสนา กรรม หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความตั้งใจ หรือตั้งใจทำ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม การกระทำที่ดี เรียกว่ากรรมดีที่ชั่วเรียกว่ากรรมชั่ว กระทำทางกายเรียกกายกรรม ทางวาจาเรียกวจีกรรม และทางใจเรียกมโนกรรม ฉะนั้น กรรม จึงหมายถึงความดี และความไม่ดีด้วย เพราะ กรรมคือการกระทำ กรรม จะมีผลมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ “เจตนา” คือความตั้งใจ ตั้งใจ ที่กระทำลงไป ในขณะที่นั้นๆ ถ้ามีเจตนาในการกระทำกำลังแรงกล้า กรรมนั้นก็หนัก ถ้ามีเจตนาในการกระทำมีกำลังอ่อน กรรมนั้นก็เบา ดังพระพุทธพจน์ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เจตนา นั้นเองเราเรียกว่า กรรม อันบุคคลลงใจแล้วจึงกระทำกรรมด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยใจ” พระพุทธพจน์นี้ยืนยันว่าการกระทำทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางวาจา หรือทางใจ จะเรียกว่าเป็นกรรมหรือไม่ขึ้นอยู่กับเจตนาในการกระทำ ถ้าไม่มีเจตนาการกระทำนั้นก็ไม่จัดเป็นกรรม ดังนั้น การกระทำกรรมจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ ๔ ประการ จึงจะนับว่าสมบูรณ์ คือ ๑) กิเลส ๒) เจตนา ๓) การเคลื่อนไหว

๔) เกิดผลสำเร็จ คือ ๑) กิเลส หมายถึงแรงกระตุ้นใจชนิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพราะสิ่งเร้า แรงกระตุ้นใจที่สำคัญคือ ความโลภ ความโกรธ และความหลง ๒) เจตนา หมายถึงความตั้งใจ ความจงใจ มีเจตจำนงมีความมุ่งหมาย เช่น เกิดความโกรธขึ้นมาแล้วตั้งใจจะฆ่าเขาให้ตาย การกระทำที่ไม่มีเจตนา หรือผิดจากเจตนาไม่จัดเป็นกรรมที่สมบูรณ์ ๓) การเคลื่อนไหว หมายถึง การเคลื่อนไหวทางกาย ทางวาจา และทางใจเพื่อกระทำตามความตั้งใจนั้น ๔) เกิดผลสำเร็จความตั้งใจ เช่น โกรธขึ้นมาตั้งใจจะฆ่าเขา ลงมือและคนที่ถูกฆ่าตายลงตามความตั้งใจ อย่างนี้จัดเป็นกรรมที่สมบูรณ์

วิบากกรรมผลของการกระทำ

วิบากกรรม เมื่อกล่าวถึงกรรมคือการกระทำแล้วก็ย่อมต้องกล่าวถึงผลของกรรมหรือเรียกว่า “วิบาก” ซึ่งแปลว่าผลแห่งกรรมที่กระทำไว้แต่ปางก่อนในอดีต พระพุทธศาสนาสอนหลักความจริงว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของ รูปธรรมนามธรรม จิตใจ ทั้งหมดล้วนแต่เป็นไปตามเหตุแห่งปัจจัย เป็นกฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ กระบวนการก่อการกระทำและการให้ผลของการกระทำ หรือพูดให้จำเพาะลงไปอีก ว่า กระบวนการแห่งเจตจำนงหรือความคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ต่างๆ พร้อมทั้งผลที่สืบเนื่องออกไปอันสอดคล้องสัมพันธ์กัน เช่น ทำกรรมดีมีผลดี ทำกรรมชั่วมีผลชั่ว กรรมในพระพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องของเหตุและผล ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะสามารถอธิบายถึงความ เป็นไป ในชีวิตของมนุษย์ ทั้งในด้านความเจริญอันเกิดจากกุศลกรรม และความเสื่อมอันเกิดจากอกุศลกรรม การเข้าใจเรื่องกรรม

และการให้ผลของกรรมทำให้มนุษย์สามารถมองเห็นความจริงตรงตามความเป็นจริงได้ และเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ไปในทางที่ดีได้

แนวคิดความเชื่อเรื่องกรรม

ความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และที่น่าสนใจศึกษามากอย่างหนึ่ง ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจความเข้าใจแก่ผู้ที่ต้องการศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องกรรมในทุกแง่มุมตามหลักคำสอนในเรื่องของศรัทธาความเชื่อ นั้น จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ความเชื่อ” เสียก่อน ความเชื่อหรือคำว่า “ศรัทธา” เป็นภาษาสันสกฤต ส่วนภาษาบาลีใช้คำว่า “สตุธา” คำว่า “สัทธา” นี้ หมายความว่า ศรัทธา คือ ความเชื่อ อันได้แก่ ความมั่นใจในประโยชน์ของตน ที่กระทำอยู่ เมื่อกระทำอะไรก็ตามต้องมีศรัทธาเป็นปัจจัยสำคัญ ถ้ามีศรัทธาหรือความเชื่อและมีความเข้าใจในความหมายของงานที่กระทำมีความเชื่อมั่นในคุณค่าในประโยชน์ของงานนั้น งานที่กระทำก็จะมีผลก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ความมีศรัทธามีความเชื่อมั่น มีความมั่นใจต่อความหมายของวิถีชีวิตของ ว่าชีวิตแบบไหนเป็นชีวิตที่ดีงาม เป็นชีวิตที่มีคุณค่า มีประโยชน์สูงสุด ก็ดำเนินชีวิตไปในวิถีชีวิตในรูปแบบนั้น ความเชื่อ สิ่งที่เราเชื่อ กอปรด้วยเหตุผลเชื่อว่าศรัทธา

ศรัทธาที่เป็นหลักธรรมที่สำคัญหลักหนึ่งในคำสอนของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสสอนไว้แก่พุทธบริษัทหรือชาวพุทธทั้งหลายนั้น ได้แก่ ศรัทธาความเชื่อความเลื่อมใสในสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่อกรรมคือในการกระทำของตน เชื่อว่าทำดีย่อมได้รับ

ผลดี ทำชั่วย่อมได้รับชั่ว เชื่อในเหตุ และเชื่อในผล และทรงตรัสสอนเรื่องของศรัทธาความเชื่อกับปัญญาความรู้เอาไว้ด้วยกันไม่ให้เชื่อโดยปราศจากปัญญา ดังนั้นศรัทธาในพระพุทธศาสนาจึงเป็นศรัทธาที่กำกับโดยปัญญา นั่นคือศรัทธาที่ถูกต้อง จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของหลักสัมมาทิฐิ, วิชชา, ญาณ และโพธิ เป็นต้น เพราะมีฉะนั้นแล้ว ศรัทธา คือ ความเชื่อนี้อาจเป็นความเชื่อที่ผิด ซึ่งอาจนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ผิดอันไม่พึงประสงค์ได้ในคัมภีร์พระไตรปิฎก อันถือว่าเป็นคัมภีร์ที่สำคัญที่สุดของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทมิได้จัดหมวดหมู่แห่งความเชื่อหรือศรัทธาไว้เป็นหมวดหมู่หรือเป็นประเภทอย่างชัดเจนแต่ในคัมภีร์ชั้นหลัง ได้จัดศรัทธาไว้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑. ตถาคตโพธิสัทธา

เชื่อพระปัญญาการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

๒. กัมมสัทธา

เชื่อกรรมการกระทำ

๓. วิปากสัทธา

เชื่อผลของกรรม

๔. กัมมัสสกาตาสัทธา

เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน

ความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญาอันเป็นสัมมาทิฐิ ความเห็นชอบทำให้ได้ความเชื่อความความเลื่อมใสที่ไม่หวั่นไหวในพระสัทธรรมคำสอน ศรัทธาความเชื่อปัญญาความรอบรู้ คือ เชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อมั่นในคำสอนของพระพุทธศาสนา เช่น สอนให้ละเว้นจากความชั่ว ให้ประพฤติในสิ่งที่ เป็นสุจริตความดี และฝึกอบรมจิตให้ผ่องใสบริสุทธิ์ เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อเหตุแห่งการทำให้มีความเห็นที่ถูกต้องรู้สิ่งใดควรละสิ่งใดควรปฏิบัติให้เกิดมีขึ้น

ตถาคตโพธิสัทธาเชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

๑. ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อพระบัญญัติการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า การที่คนเราจะมีศรัทธาความเชื่อในบุคคลใด หรือในสิ่งใดนั้น เราจะต้องศึกษาถึงประวัติและความเป็นมาในเรื่องนั้นๆ เพื่อให้รู้และเข้าใจได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริงเสียก่อน เช่นเดียวกับการศึกษาประวัติของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับพุทธบริษัทต้องศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลให้ถูกชัดแจ้งรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะถ้าหากพุทธบริษัทไม่รู้เรื่องของพระศาสดาของตนก็เท่ากับว่า ยังไม่เป็นพุทธบริษัทที่ดี ที่สามารถสืบทอดรักษาความมั่นคงของพระพุทธศาสนาไว้ได้ ตถาคตโพธิสัทธา ความเชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า จะเกิดขึ้นได้ก็โดยอาศัยการตระหนักถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ และเป็นที่น่าอนนว่า เมื่อมีศรัทธาในพระตถาคตแล้ว ย่อมส่งผลอำนวยให้เกิดศรัทธาในพระธรรมและพระสงฆ์ โดยลำดับ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อตรัสรู้และทรงแสดงธรรมแก่โลกแล้ว ชื่อว่าทรงสมบูรณ์ด้วยพระคุณอันยิ่งใหญ่ทั้ง ๓ ประการ คือ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ พระองค์ทรงช่วยโลกด้วยความกรุณา โดยที่พระพุทธองค์ทรงมีพระประสงค์หลัก ๓ ประการ คือ

๑) อตถายะ คือ เพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ทั่วโลก พระธรรมที่ทรงแสดงจึงแบ่งออกเป็นประโยชน์ ๓ ระดับ

(๑) ทิฏฐธัมมิกัตถะประโยชน์ คือ มุ่งไปที่ประโยชน์ในปัจจุบัน อันอาจอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นแก่คนทั้งหลายตามสมควรแก่ฐานะ หน้าที่ อาชีพ ของเขาเหล่านั้น

(๒) สัมปรายิกัตถะประโยชน์ คือ มุ่งประโยชน์ในโลกหน้า ได้แก่ โลกสวรรค์

(๓) ปรมัตถะประโยชน์ คือ ประโยชน์อย่างสูงสุด ซึ่งเป็นเป้าหมายของพระพุทธศาสนา ได้แก่ มรรคผล นิพพาน สามารถสัมผัสได้ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

๒) ทิตายะ คือ เพื่อแก้แค้นแก่คนทั้งหลาย พระธรรมนั้นมีลักษณะแก้แค้นตามสภาพ แต่ธรรมข้อใดจะแก้แค้นแก่ใครนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องวิเคราะห์เป็นเฉพาะกรณี เหมือนยาซึ่งตามปกติแล้วมีประโยชน์ในการรักษาโรค แต่การจะให้ยาอะไรจึงจะแก้แค้นคนไข้ เป็นเรื่องของหมอที่จะต้องพิจารณาเป็นการเฉพาะ

๓) สุขายะ คือ เพื่อความสุขแก่สัตว์ทั้งหลาย ธรรมที่เป็นประโยชน์อันมีลักษณะแก้แค้นนั้น จะต้องออกผลมาในรูปของความสุขชั้นต่างๆ เป็นสำคัญ พระธรรมที่ทรงแสดงสั่งสอน จึงอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติตามสมควรแก่การปฏิบัติธรรมนั้นๆ

กัมมสัทธาเชื่อกรรมการกระทำ

๒. กัมมสัทธา เชื่อกรรมการกระทำ คำว่า “กรรม” แปลว่า การกระทำ การกระทำที่จัดเป็นกรรม และมีผลในทางศีลธรรมนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา หรือความตั้งใจในการกระทำ กล่าวอีกนัยหนึ่ง เจตนาที่ตนเองจัดเป็นกรรม ดังพระพุทธพจน์ว่า “เจตนาหิ ภิกขเว กम्मํ วาหิ เจตยิตวา กम्मํ โกธิตกาเยน วาจาเย มนสา” แปลว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม บุคคลตั้งใจแล้วย่อมกระทำทางกาย ทางวาจา ทางใจ

กรรมที่กำหนดโดยทางแห่งการกระทำ การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา จัดเป็นกรรมเกิดได้ ๓

ทาง คือ ทางกายทวารเรียกว่า กายกรรม ทางวจีทวาร เรียกว่า วจีกรรม และทางมนทวาร เรียกว่า มโนกรรม ดังนั้น การกระทำที่แสดงออกทางกายก็ดี ทางวาจาก็ดี จะต้องมึเจตนาหรือความตั้งใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะพฤติกรรมทางกายทางวาจาของมนุษย์เรานั้นถูก กำหนดขึ้นที่ใจ กรรมที่กำหนดโดยเจตนาในการกระทำ การแบ่งประเภทของกรรม กำหนดด้วยลักษณะของ เจตนาที่เป็นเหตุให้กระทำกรรมในคัมภีร์อภิธัมมัตถ ลังคะแบ่งไว้ ๓ ประเภท คือ

๑) กุศลกรรม แปลว่า กรรมดี ให้ผลเป็น ความสุข เป็นการกระทำที่เกิดขึ้น จากกุศลเจตนาหรือ เจตนาที่ดีที่ประกอบด้วยกุศลกรรมนี้ อาจเป็นการ กระทำที่เกิดขึ้นทางกาย ทางวาจา หรือทางใจก็ได้ เช่น การช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้ได้เข้า ศึกษาเรียนรู้วิทยาการต่างๆ จัดเป็นกายกรรมฝ่ายกุศล การออกปากพูดชักชวนผู้คนให้ช่วยกันบริจาคทรัพย์ เพื่อตั้งเป็นกองทุนให้แก่ชุมชนเพื่อใช้จ่ายช่วยเหลือ ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่างๆ อันเป็น ประโยชน์แก่ผู้ที่ประสบภัยพิบัติเหล่านั้น ก็จัดเป็นวจี กรรมฝ่ายกุศล ความคิดดี คือ เจตนาที่ประกอบด้วย กุศลกรรม คิดที่จะทำบุญมีกการบริจาคทานให้สิ่งของ ช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์ภัย ก็จัดเป็นมโนกรรมฝ่ายกุศล เจตนา เป็นต้น

๒) อกุศลกรรม แปลว่า กรรมไม่ดี หรือ กรรมชั่วให้ผลเป็นความทุกข์ เป็นการกระทำที่เกิดจาก อกุศลเจตนาหรือเจตนาที่ไม่ดี อกุศลกรรมนี้อาจเกิดขึ้น ทางกาย ทางวาจา หรือทางใจ เช่นเดียวกับกุศลกรรมคิด จะปล้นทรัพย์ก็เป็นอกุศลกรรมฝ่ายมโนกรรม ชักชวน ผู้อื่นให้ร่วมปล้นทรัพย์ของบุคคลอื่นก็จัดเป็นอกุศล กรรมฝ่ายวจีกรรม ปล้นทรัพย์ผู้อื่นด้วยตนเองก็จัดเป็น อกุศลกรรมฝ่ายกายกรรม เป็นต้น

๓) อัพยาทกรรม แปลว่า กรรมที่เป็น กลางๆ หรือการกระทำที่ไม่อาจจัดได้ว่าดี หรือชั่วทาง คีลธรรม เป็นการกระทำที่เกิดจากอัพยาทเจตนา หรือเจตนาที่เป็นกลางๆ ซึ่งไม่จัดอยู่ในฝ่ายกุศล หรือฝ่ายอกุศล เช่น การมองดูนก หรือแมลงบินไปใน อากาศ เป็นต้น แต่ถ้าเมื่อใดคิดและลงมือหยิบก้อนหิน ขว้างปนก หรือแมลงที่บินไปนั้น อกุศลเจตนาเกิดขึ้น ก็เป็นอกุศลกรรมทันที

การกระทำทั้งหมดที่กล่าวมานั้น เป็นข้อที่ แสดงให้เห็นว่า กรรม คือ การกระทำนั้นมีจริง เพราะถ้า หากบุคคลไม่เชื่อในเรื่องของการกระทำแล้วก็เท่ากับว่า คนเราเกิดมาก็ไม่ต้องทำอะไร และก็ไม่ควรต้องเกิด ขึ้นมาด้วย ฉะนั้น ความเชื่อในเรื่องกรรมนี้ กัมมสัทธา เป็นความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและ เป็นไปจริงอยู่ในโลกสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเป็นไปอยู่นั้น มีสาเหตุมาจากการกระทำของเราเอง หรือมีสาเหตุมา จากสิ่งภายนอกที่ประกอบกันขึ้นก็ได้

วิพากษ์ทฤษฎาเชื่อผลของกรรม

๓. วิพากษ์ทฤษฎาเชื่อผลของกรรมความเชื่อที่ เกี่ยวกับเรื่องผลของกรรมนี้เป็นความเชื่อที่เกิดจาก การกระทำที่เป็นเหตุ คือ เกิดจากการที่เคยกระทำกรรม มาก่อนแล้ว กรรมดีกรรมชั่ว กับความดีความชั่ว ความ เชื่อในเรื่องผลของกรรมว่า สิ่งทีกระทำแล้วย่อมได้รับ ผลแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง ใครทำดีก็ได้ดี ใครทำชั้ว ก็ได้ชั่ว ทำกรรมใดไว้จะต้องได้รับผลของกรรมนั้น ไม่เร็วก็ช้า กาลเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ผลของกรรม เหมือนการปลูกพืชชนิดใดก็ได้ได้รับผลของพืชชนิดนั้น เพราะเหตุนี้ หลักคำสอนในพระพุทศศาสนา จึงเป็น กรรมวาที คือ เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม กัมมวิพากษ์ทฤษฎานี้

ตรงกันข้ามกับนตติกทิกฎฐิซึ่งมีความเห็นว่าบาปบุญไม่มี อันเป็นการปฏิเสธวิบาก ในมัชฌิมนิกาย มุลปถณาสกั กล่าวถึงวิปากัสสทาไว้ในรูปของวิปากฎฎฐิซึ่งเป็นพระฎฎฐิของพระตถาคตเจ้าเป็นข้อหนึ่งในทสพผลฎฎฐิ

กัมมัสสกตาสัสสทาเชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน

๔. กัมมัสสกตาสัสสทา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน ความเชื่อในเรื่องกรรมที่เป็นเหตุเป็นผล คือเชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของกรรม ตนจะต้องรับผิดชอบ เสวยผลแห่งกรรมของตนเหมือนการรับประทานอาหาร ใครรับประทานอาหารคนนั้นก็อิ่ม แต่จะให้คนที่ไม่รับประทานอิ่มด้วยไม่ได้ เพราะเขาไม่ได้รับประทานกรรมนั้นก็เหมือนกันใครทำไว้ก็ได้รับเอง สมดังพุทธพจน์ที่ว่า “บาปอันผู้ใดทำแล้วด้วยตนเอง ผู้นั้นย่อมเศร้าหมองด้วยตน บาปอันผู้ใดไม่ทำด้วยตน ผู้นั้นย่อมบริสุทธิ์ด้วยตนเอง ความบริสุทธิ์ไม่บริสุทธิ์ เป็นของเฉพาะตนคนอื่นทำคนอื่นให้บริสุทธิ์ไม่ได้

ดังนั้น ความเชื่อเหตุแห่งกรรมและผลของกรรม เป็นเรื่องของบุคคลที่มีศรัทธาโดยตรง ประการหนึ่งและเป็นเรื่องของบุคคลที่ใช้ปัญญาพิจารณาโดยแยกกายให้เห็นชัดทั้งเหตุและผลประการหนึ่ง ศรัทธา ความเชื่อในข้อสุดท้ายนี้ เป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ คือ เห็นแจ้งชัดจริงด้วยปัญญาของตน จึงเกิดเป็นศรัทธาที่มั่นคง การใช้ปัญญาอย่างนี้ เชื่อว่าเป็นสัมมาทิกฎฐิ ฉะนั้น จึงต้องพิจารณากรรม คือ กุศลและอกุศลนี้ให้เห็นอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงเสียก่อน จึงจะทำให้เกิดความศรัทธาที่มั่นคงและหยั่งลึกลงเป็นอุปนิสัย และถ้าบุคคลนั้นยังเจริญศรัทธาด้วยปัญญา พิจารณากฎแห่งกรรม คือ กฎกรรมชาติแห่งเหตุและผล โดยเฉพาะในเรื่องของ

อริยสัจ ๔ ให้เห็นจริงมากขึ้นเท่าใด ก็ทำให้บุคคลนั้นมีอุปนิสัยที่ประกอบด้วยศรัทธาที่มั่นคงมากยิ่งขึ้นเท่านั้น เช่น ศรัทธาของพระอริยะในแต่ละระดับ เป็นต้น

บทสรุป

เมื่อก้าวโดยสรุปความเชื่อหรือศรัทธานั้นมี ๔ ประเภท คือตถาคตโพธิสัสสทา เชื่อพระปัญญาการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า กัมมัสสกตาสัสสทา เชื่อกรรมการกระทำวิปากัสสทา เชื่อผลของกรรม กัมมัสสกตาสัสสทา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน ดังนั้น ความสำคัญของความเชื่อที่เป็นคุณสมบัติข้อแรก ของพุทธศาสนิกชนก็คือความเชื่อมั่นในพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เรียกว่าตถาคตโพธิสัสสทา คือ ความเชื่อในพระปัญญาตรัสรู้ของพระองค์ ความเชื่อในพระปริชาฎฎฐิที่มนุษย์และเทวดาทั้งหลายยอมรับว่าเป็นเลิศในด้านกาหยังรู้ สัจธรรมถึงความดีงามสูงสุดได้ ด้วยพระปัญญาอันยิ่ง ทรงตรัสรู้ธรรมด้วยพระองค์เอง ทรงเป็นสัมมาสัมพุทธโธ จึงครอบคลุมถึงศรัทธาในพระรัตนตรัยครบทั้งสามอย่างพร้อมกันในตัวในเวลาเดียวกัน คือ เชื่อว่ามนุษย์สามารถใช้ปัญญาในการพัฒนาตนแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เชื่อในหลักกรรมคำสั่งสอน และเชื่อในความประพฤดิปฏิบัติของพระสงฆ์ เพราะว่าตถาคตโพธิสัสสทา มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากไม่เชื่อในพระปัญญาตรัสรู้จริงของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ก็จะไม่เชื่อว่าพระธรรมที่พระพุทธองค์ตรัสรู้ และพร้อมกันนั้นก็ไม่มีพระสงฆ์สาวกผู้ปฏิบัติชอบตามคำสั่งสอน ของพระองค์และเป็นผู้ที่ยืนยันในการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนามาถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

ข้อมูลปฐมภูมิ พระไตรปิฎก

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข้อมูลทั่วไป

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **สารานุกรมพระพุทธศาสนา**, รวบรวมโดย สุเชาว์ พลอยชุม, กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๒๙.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, **อำนาจอันยิ่งใหญ่แห่งกรรม**, กรุงเทพมหานคร : หสน.วิบูลย์กิจการพิมพ์, ๒๕๕๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๙, กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๓.

พระเทพกิตติปัญญาคุณ (กิตติวุฒโฑ ภิกขุ) **กรรม-และการให้ผลของกรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมิก, ๒๕๕๗.

พระสัทธัมมโชติกะ ชัมมาจริยะ ปรมัตถโชติกะอภิธัมมัตถสังคหฎีกา กัมมจตุกกะ มรณุปัตติจตุกกะ กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ห้างหุ้นจำกัด ไทยรายวันกราฟิค เพลท, ๒๕๕๖

